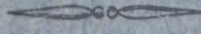
॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಾಲಯ,

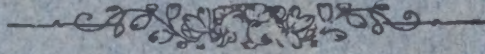
ಉಡುಪಿ.

ಕಲ್ಪೋಕ್ತ

ನಾಗಪಂ[illegible]ವ್ರತ

ಪೂಜಾ ಕಥಾ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಉಡುಪಿ.

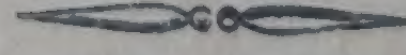
1935.

ಬೆಲೆ: 0—3—[illegible].

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಾಲಯ,

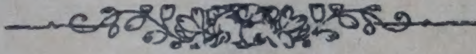
ಉಡುಪಿ.

ಕಲ್ಪೋಕ್ತ

ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತ

ಪೂಜಾ ಕಥಾ

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಉಡುಪಿ.

1935

ಬೆಲೆ: 0—3—6.

PRINTED & PUBLISHED BY
P. GURU RAO,
AT THE
SRI KRISHNA PRESS, UDUPI.

ಉಪೋದ್ಘಾತಃ

ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧೌ

ಪಂಚಮೀ ನಾಗಪೂಜಾಯಾಂ ಕಾರ್ಯಾ ಷಷ್ಠೀಸಮನ್ವಿತಾ । ತಸ್ಯಾಂ ತು ತುಷಿತಾ ನಾಗಾ ಇತರಾ ಸಚತುರ್ಥಿಕಾ ॥ ಶ್ರಾವಣೇ ಮಾಸಿ ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ನರಾಧಿಪ । ದ್ವಾರಸ್ಯೋಭಯತೋ ಲೇಖ್ಯಾ ಗೋಮಯೇನ ವಿಷೋಲ್ಬಣಾಃ ॥ ಪೂಜಯೇದ್ವಿಧಿವದ್ವೀರ ದಧಿದೂರ್ವಾಂಕುರೈಃ ಕುಶೈಃ । ಗಂಧಪುಷ್ಪೋಪಹಾರೈಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಚ ತರ್ಪಣೈಃ । ಯೇ ತಸ್ಯಾಂ ಪೂಜಯಂತೀಹ ನಾಗಾನ್ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರಾಃ ॥ ನ ತೇಷಾಂ ಸರ್ಪತೋ ವೀರ ಭಯಂ ಭವತಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ । ಇತಿ ॥

ಶ್ರಾವಣಶುಕ್ಲಪಂಚಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಗಪಂಚಮಿಯು ಷಷ್ಠೀತಿಥಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಚತುರ್ಥಿ ಕೂಡಿರಬಾರದು. ಷಷ್ಠೀಯುಕ್ತಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಿನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಮಯದಿಂದ ಸರ್ಪಾಕೃತಿ ಬರೆದು ಮೊಸರು, ಗರಿಕೆ, ದರ್ಭೆ, ಗಂಧಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂತರ್ಪಣೆಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ಪಭಯಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ವ್ರತಚೂಡಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥೀ ದಿನ ಏಕಭುಕ್ತಮಾಡಿ ಚಿನ್ನ, ತಾಮ್ರ, ಅಥವಾ ಮರ, ಕೊನೆಗೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಲೀ ಅರಸಿನ ಗಂಧಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಐದು ಅಥವಾ ಏಳು ಹೆಡೆಯ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪಂಚಮೀದಿನ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ.

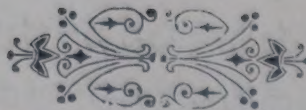
ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯಸ್ಮೃತಿಮುಕ್ತಾವಲ್ಯಾಂ ವಾರಾಹೇ

ತತಃ ಕುರ್ವೀತ ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ನಾಗಾನಾಂ ಪೂಜನಂ ನರಃ । ಮತ್ಪೂಜಾನಂತರಂ ಶೇಷಂ ವಾಸುಕಿಂ ತಕ್ಷಕಂ

ತಥಾ ॥ ಪೂಜಯೇಚ್ಛರ್ಕರಾಕ್ಷೀರ ಘೃತಪಾಯಸಖಾದ್ಯಕೈಃ । ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾಹಂ ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಸ್ವಯಮಾದದೇ ॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ಪಶ್ಚಾದ್ದದ್ಯಾಚ್ಛಕ್ತ್ಯಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ।

ವಿಷ್ಣುಪೂಜಾನಂತರ ಶೇಷ-ವಾಸುಕಿ-ತಕ್ಷಕಮೊದಲಾದ ಸರ್ಪರಾಜರನ್ನು ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಪಾಯಸಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಾಗರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣಮೂರ್ತಿ ನಾರಾಯಣನು ತಾನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಪ್ರದನಾಗುವನು. ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡತಕ್ಕುದೆಂದು ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಇದು ವೈಷ್ಣವರ ಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾದುದು.

ದೇಶಪದ್ಧತಿಪ್ರಕಾರವೂ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರವೂ ಈ ವ್ರತ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದ ಶಿಲಾಮಯನಾಗಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

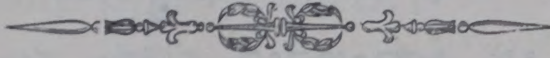
॥ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ॥

ಕಲ್ಪೋಕ್ತ

ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಪೂಜಾವಿಧಿಃ

ಅಥ ಸಂಕಲ್ಪಃ

ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಮ್ ।
ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ॥
ಸರ್ವವಿಘ್ನಪ್ರಶಮನಂ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಕರಂ ಪರಮ್ ।
ಸರ್ವಜೀವಪ್ರಣೇತಾರಂ ವಂದೇ ವಿಜಯದಂ ಹರಿಮ್ ॥

(ಆಸನಪ್ರಾಣಾಯಾಮೌ ಕೃತ್ವಾ) ಗಂಗೇ ಚ ಯಮುನೇ........ ಜಲೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು. (ಇತಿ ಜಲಶುದ್ಧಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ,) ....ಸಂವತ್ಸರೇ ದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ ವರ್ಷಋತೌ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ನಾಗಪಂಚಮ್ಯಾಂ ....ವಾಸರೇ ಶುಭಯೋಗ ಶುಭಕರಣೈವಂಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ, ಮಮ ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮಾಂತರೇಷು ಕೃತ ನಾಗಬಂಧನಲಂಘನಹಿಂಸನಾದಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಸರ್ಪಶಾಪಾದಿದೋಷನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ಥಿರಲಕ್ಷ್ಮೀಕೀರ್ತಿಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿದೀರ್ಘಾಯುರ್ವಿಪುಲಧನಧಾನ್ಯಾದಿಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ

ಸಮಸ್ತಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ (ಚತುರ್ವಿಧಫಲಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ) (ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ) ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾನುಗ್ರಹಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಕಲ್ಪೋಕ್ತವಿಧಿನಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಧ್ಯಾನಾವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ (ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ)

ಅಥ ಘಂಟಾನಾದಾದಿ

ಆಗಮಾರ್ಥಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ಗಮನಾರ್ಥಂ ತು ರಕ್ಷಸಾಮ್ । ಘಂಟಾನಾದಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ದೇವತಾಹ್ವಾನಲಾಂಛನಮ್ ॥ (ಇತಿ ಘಂಟಾನಾದಂ ಕೃತ್ವಾ, ನಾಗಪ್ರತಿಮೋಪರಿ ಅಗ್ರಭಾಗೇ ವಾ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಂ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ, ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸ್ಥಾಪನಪಕ್ಷೇ ಸ್ವಸ್ತಿಕೋಪರಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಂ ವಿನ್ಯಸ್ಯ, ಕಲಶಪೂಜಾಂ ಶಂಖಪೂಜಾಂ ಚ ವಿಧಾಯ,)

ಅಥ ಮಂಟಪಧ್ಯಾನಮ್

ಉತ್ತಪ್ತೋಜ್ಜ್ವಲಕಾಂಚನೇನ ರಚಿತಂ ತುಂಗಾಂಗರಂಗಸ್ಥಲಂ ಶುದ್ಧಸ್ಫಾಟಿಕಭಿತ್ತಿಕಾವಿಲಸಿತೈಃ ಸ್ತಂಭೈಶ್ಚ ಹೈಮೈಃ ಶುಭೈಃ ॥ ದ್ವಾರೈಶ್ಚಾಮರರತ್ನರಾಜಖಚಿತೈಃ ಶೋಭಾವಹೈರ್ಮಂಟಪೈ ರತ್ನಾಢ್ಯೈರಪಿ ಚಿತ್ರಪದ್ಮಧವಳೈಃ ಪ್ರಭ್ರಾಜಿತೈಃ ಸ್ವಸ್ತಿಕೈಃ ॥ ಮಾಣಿಕ್ಯೋಜ್ಜ್ವಲದೀಪದೀಪ್ತಿವಿಲಸಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸಾಸ್ಪದಂ ಧ್ಯಾಯೇನ್ಮಂಟಪಮರ್ಚನೇಷು ಸತತಮೇವಂ ವಿಧೈಃ ಸಾಧಕಮ್ ॥ (ಇತಿ ಮಂಟಪಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ)

ಅಥ ಪೀಠಪೂಜಾ

ಓಂ ಪರದೇವತಾಯೈ ನಮಃ । ಓಂ ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಸರ್ವದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಸರ್ವಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಗರುಡಾಯ । ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ । ದುರ್ಗಾಯೈ । ಸರಸ್ವತ್ಯೈ । ಧರ್ಮಾಯ । ಜ್ಞಾನಾಯ । ವೈರಾಗ್ಯಾಯ । ಐಶ್ವರ್ಯಾಯ । ಅಧರ್ಮಾಯ । ಅಜ್ಞಾನಾಯ । ಅವೈರಾಗ್ಯಾಯ । ಅನೈಶ್ವರ್ಯಾಯ । ಪರಮಪುರುಷಾಯ । ಮೂಲಪ್ರಕೃತ್ಯೈ । ಆಧಾರರೂಪಿಣ್ಯೈಶಕ್ತ್ಯೈ । ಕೂರ್ಮಾಯ । ಅನಂತಾಯ ।

ಪೃಥಿವ್ಯೈ । ಕ್ಷೀರಸಾಗರಾಯ । ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಾಯ । ರಸಾತಲಾಯ। ಭೋಗವತ್ಯೈ । ಮಹತೇದಿವ್ಯರತ್ನಮಂಟಪಾಯ । ಪಂ ಪದ್ಮಾಯ । ಅಂ ಅರ್ಕಮಂಡಲಾಯ । ಉಂ ಸೋಮಮಂಡಲಾಯ । ಮಂ ವಹ್ನಿಮಂಡ-ಲಾಯ । ಸಂ ಸತ್ವಾಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ಶ್ರಿಯೈ । ರಂ ರಜೋಽಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ಭೂಮ್ಯೈ । ತಂ ತಮೋಽಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ದುರ್ಗಾಯೈ । ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟ-ಕುಲನಾಗೇಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ನವಶಕ್ತಿಪೂಜಾ

ರವಿಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ । ಮಣಿದೀಪಾಯೈ । ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ । ಕಾಕೋದರಾಯೈ । ಫಣಿನ್ಯೈ । ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಯೈ । ಧೃತಪ್ರಭಾ-ಯೈ । ಅನಂತಾಯೈ । ಅಭೀಷ್ಟದಾಯೈ ನಮಃ । ನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ನವಶಕ್ತಿಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಸಕಲಗುಣಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾ-ಜಾಯ ನಮಃ ಸುವರ್ಣಪೀಠಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಿ ॥

* ಅಥ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾ

ಓಂ ಆಂ ಹ್ರೀಂ ಕ್ರೌಂ । ಯಂ ರಂ ಲಂ ವಂ ಶಂ ಷಂ ಸಂ ಹಂ ಸೋಽಹಂ ಹಂಸಃ । ಅಸ್ಯಾಂ ಮೂರ್ತೌ ಶ್ರೀಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತ-

*ಅಧೋಮುಖವಾಗಿರುವ ಹೃದಯಕಮಲವನ್ನು "ಯಂ" ಎಂಬ ವಾಯುಬೀಜ ಮಂತ್ರ, ಪ್ರಣವಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಊರ್ಧ್ವಮುಖಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನಸೂರ್ಯನಿಂದ ಅರಳಿಸಿ, ಉಪಾಸ್ಯಬಿಂಬರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ಪುಷ್ಪಾಂತಮಾನಸಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವದಿತ್ಯಾದಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಂಬರೂಪಿಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡೀಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಶಿರ-ಸ್ಸಿನ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು, ವಾಮನಾಸಾಪುಟದಿಂದ ಹಸ್ತಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ತುಲಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದಿರುವ (ನಾಗ)ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ (ನಾಗ)ದೇವತೆಯ ಗೋಲಕಚಿಂತನೆಮಾಡಿ, ಆ ಗೋಲಕದೇವತಾಂತರ್ಗತ–ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಗೋಲಕಚಿಂತನಮಾಡಿ, ಆ ಗೋಲಕಾಂತರ್ಗತಲಕ್ಷ್ಮೀಗೋಲಕಚಿಂತನಮಾಡಿ ತದಂತ-ರ್ಗತ(ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ)ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಾಸನಾದ್ವಾರಾ ಇಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾ-ಡುವುದೇ ಆವಾಹನೆಯು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆ ಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ದೇವತಾಸನ್ನಿಧಾನವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಅರ್ಚಕನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

ರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣದೇವತಾಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಣಾ ಇಹಪ್ರಾಣಾಃ। ಓಂ ಆಂ ಹ್ರೀಂ ಕ್ರೋಂ । ಯಂ ರಂ .... ಹಂಸಃ। ಅಸ್ಯಾಂ ಮೂರ್ತೌ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಾಙ್ಮನಃಶ್ರೋತ್ರತ್ವಕ್ಚಕ್ಷುರ್ಜಿಹ್ವಾಘ್ರಾಣಾ ಇಹೈವಾಗತ್ಯ ಸುಖಂ ಚಿರಂ ತಿಷ್ಠಂತು ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಓಂ ಅಸುನೀತೇ ಪುನರಸ್ಮಾಸು ಚಕ್ಷುಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣಮಿಹನೋ ಧೇಹಿ ಭೋಗಂ । ಜ್ಯೋಕ್ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯಮುಚ್ಚರಂತಮನುಮತೇ ಮೃಳಯಾನಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ॥ ಪುನರ್ನೋ ಅಸುಂ ಪೃಥಿವೀ ದದಾತು ಪುನರ್ದ್ಯೌರ್ದೇವೀ ಪುನರಂತರಿಕ್ಷಂ। ಪುನರ್ನಃ ಸೋಮಸ್ತನ್ವಂ ದದಾತು ಪುನಃ ಪೂಷಾ ಪಥ್ಯಾಂಽಯಾ ಸ್ವಸ್ತಿ ॥

(ಆತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಭುವನಸ್ಯ ಗರ್ಭೋ ಯಥಾವಶಂ ಚರತಿ ದೇವ ಏಷಃ । ಘೋಷಾ ಇದಸ್ಯ ಶೃಣ್ವಿರೇ ನ ರೂಪಂ ತಸ್ಮೈ ವಾತಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ ॥)

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸಶಕ್ತಿಸಾಂಗಸಾಯುಧಸವಾಹನಸಶ್ರೀಕಸಪರಿವಾರಾಯ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಣಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ । (೧) ಸರ್ವಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣ ಏಹ್ಯೇಹಿ ಅತ್ರೈವಾಗಚ್ಛಾಗಚ್ಛ ಆವಾಹಯಿಷ್ಯೇ ಆವಾಹಯಾಮಿ । (೨) ಆವಾಹಿತೋ ಭವ । ಸಂಸ್ಥಾಪಿತೋ ಭವ । ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಭವ । ಸನ್ನಿರುದ್ಧೋ ಭವ । ಅವಗುಂಠಿತೋ

---

(೧) ಅಷ್ಟಕುಲ ನಾಗರು — ಸರ್ಪೋಽನಂತಸ್ತಥಾ ಶೇಷಃ ಕಪಿಲೋ ನಾಗ ಏವ ಚ । ಗುಲಿಕಃ ಶಂಖಪಾಲಶ್ಚ ಭೂಧರೋಽಷ್ಟಾಹಿವಂಶಜಾಃ ॥

(೨) ಶಂಖಪೂಜೆ, ಕಲಶಪೂಜೆ, ಆವಾಹನಕ್ರಮ, ಆವಾಹನಾದಿ ಮುದ್ರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ದೇವಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭವ। ವ್ಯಾಪ್ತೋ ಭವ ವರದೋ ಭವ। ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು ಕ್ಷಮಸ್ವ। ಪ್ರಸೀದ ಪ್ರಸೀದ ॥ (ಇತಿ ನಾಗಮುದ್ರಾಸುರಭಿಮುದ್ರಾದಿಮುದ್ರಾಃ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ)

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಅನಂತವಾಸುಕಿಶಂಖಪದ್ಮಕಮಂಡಲಕಾರ್ಕೋಟಕಾಶ್ವತರಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶಂಖಪಾಲಕಾಲೀಯತಕ್ಷಕೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ಓಂ ಹ್ರೀಂ ನಮೋ ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀನಾಗಮಂತ್ರಸ್ಯ ಕಾಶ್ಯಪಋಷಿಃ ಬೃಹತೀ ಛಂದಃ ನಾಗರಾಜೋ ದೇವತಾ। ಓಂ ನಮೋ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ। ಭಗವತೇ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ। ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಶಿಖಾಯೈ ವೌಷಟ್। ಮಹಾಬಲಾಯ ಕವಚಾಯ ಹುಂ। ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವಷಟ್। ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್। ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋಮಿತಿ ದಿಗ್ಬಂಧಃ ॥

ಅಥ ಧ್ಯಾನಮ್

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರಸಹಸ್ರಲೋಚನಮ್। ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕನಾಥಮ್ ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಓಂ ॥ ಇತಿ ಮೂಲಮಂತ್ರಮಷ್ಟವಾರಂ ಜಪೇತ್ ॥

ಓಂ ದಂಷ್ಟ್ರಾಫಣಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಸುವರ್ಣಭೋಗಾ(ಪುಂಜಾ)ಯ ಧೀಮಹಿ। ತನ್ನಃ ಸರ್ಪಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ (ಇತಿ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ತ್ರಿವಾರಮರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ವಾ, ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣ ಗಂಧಪುಷ್ಪನೈವೇದ್ಯಾದೀನಿ ಸಮರ್ಪಯೇತ್)

ಲಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಅಂ ಆಕಾಶಾತ್ಮನೇ ಪುಷ್ಪಂ ಸ-। ಯಂ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನೇ ಧೂಪಂ ಸ-। ರಂ

ಅಗ್ನ್ಯಾತ್ಮನೇ ದೀಪಂ ಸ- । ವಂ ಅಮೃತಾತ್ಮನೇ ನೈವೇದ್ಯಂ ಸ- । ಇತಿ ಪಂಚೋಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯೇತ್ ।

ಅಥ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಪೂಜಾ

ಧ್ಯಾನಮ್

(ಕುಸುಮಾಕ್ಷತಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ) ಫಣಾಮಣಿಗಣೋಪೇತಂ ತಪ್ತ ಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಮ್ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಪನ್ನಗಾಧೀಶ ಪಾತಾಲತಲಸುಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆವಾಹನಮ್

ಆಗಚ್ಛ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ಜಗದಾನಂದಕಾರಕ । ಆವಾಹನಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆಸನಮ್

ಸರ್ವರತ್ನಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಸುವರ್ಣಪರಿಶೋಭಿತಮ್ । ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ಪರಾಜಾಯ ಅರ್ಪಯಾಮಿ ಮಹಾತ್ಮನೇ । ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಾದ್ಯಮ್

ಮೌಕ್ತಿಕೈಸ್ತಂಡುಲೈಶ್ಚೈವ ಫಲೋದಕಸಮನ್ವಿತಮ್ । ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ಸರ್ಪೇಶ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಸಂಪದೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅರ್ಘ್ಯಮ್

ಕೇತಕೀಗಂಧಸಂಯುಕ್ತೈರಕ್ಷತೈಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ತಂ ಮಹಾನಾಗ ಪ್ರಸನ್ನ ವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆಚಮನಮ್

ನಮಸ್ತೇ ದೇವ ದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಧರಣೀಧರ । ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ದದಾಮ್ಯಾಚಮನಂ ತವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಧುಪರ್ಕಮ್

ಮಧುಪರ್ಕಂ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಮಿಶ್ರಿತಮ್ । ನಾಗಾಧಿರಾಜ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಪುನರಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಮ್

(೧) ಆಪ್ಯಾಯಸ್ವೇತಿ ಕ್ಷೀರಂ, ದಧಿಕ್ರಾವ್ಣ ಇತಿ ದಧಿ, ಘೃತಂ ಮಿಮಿಕ್ಷೇ ಇತಿ ಘೃತಂ, ಮಧುವಾತಾ ಇತಿ ಮಧು, ಸ್ವಾದುಃ ಪವಸ್ವೇತಿ ಶರ್ಕರಾಂ, ಯಾಃ ಫಲಿನೀರಿತಿ ಕದಳೀಫಲಂ, ಪವಮಾನಾದಿ ಸೂಕ್ತೈರ್ನಾರಿಕೇರೋದಕಂ ಚ ಅಭಿಷಿಂಚೇತ್ ॥

ಶರ್ಕರಾಕ್ಷೀರಸಂಯುಕ್ತಂ ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಸಂಯುತಮ್ । ಪಂಚಾಮೃತಾದಿ ಸ್ನಪನಂ ಗೃಹಾಣ ವರದೋ ಭವ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಮ್

ಗಂಗಾ ಗೋದಾದಿತೋಯೇನ ಪವಿತ್ರಂ ಕುಂಕುಮಾನ್ವಿತಮ್ । ಗಂಧತೋಯಂ ಮಹಾನಾಗ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಕ್ತೈಃ ಪವಮಾನಸೂಕ್ತೈಶ್ಚ ಅಭಿಷೇಕಃ ಕಾರ್ಯಃ)

---

(೧) ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ **ಅಭಿಷೇಕಸೂಕ್ತ**ಗಳೆಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಸ್ತ್ರಮ್

ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರದ್ವಯಂ ನಾನಾವರ್ಣಚಿತ್ರಮನೋಹರಮ್ । ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ನಾಗೇಂದ್ರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಉಪವೀತಮ್

ಸುವರ್ಣಕಲಿತಂ ಚೈತದುಪವೀತಂ ತ್ರಿವೃಚ್ಛುಭಮ್ । ಅರ್ಪಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾಹಂ ಧಾರಯಾಶ್ವಹಿಸತ್ತಮ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಉಪವೀತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಗಂಧಮ್

ಸುಗಂಧಂ ಸಹಕಸ್ತೂರೀರೋಚನಂ ಕುಂಕುಮಾನ್ವಿತಮ್ । ವಿಲೇಪನಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಮ್

ಹಾರಿದ್ರಚೂರ್ಣಮೇತದ್ಧಿ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಮನೋಹರಮ್ । ನಾಗರಾಜದಯಾಲೋ ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಕ್ಷತಾನ್

ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸರ್ವಮಾಂಗಲ್ಯಶೋಭಿತಾನ್ ರಕ್ತವರ್ಣಕಾನ್ । ಅರ್ಪಯಾಮಿ ಮಹಾನಾಗ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಧಾರಿಣೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ದ್ವಾದಶನಾಮಪೂಜಾ

ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ । ಶೇಷಾಯ । ಕಪಿಲಾಯ । ನಾಗಾಯ । ಗುಲಿಕಾಯ । ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಭೂಧರಾಯ । ಕಾಲಿಯಾಯ । ವಿಷಾಯುಧಾಯ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ । ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ । ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ದ್ವಾದಶನಾಮಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ಪತ್ರಪೂಜಾ

ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ ಜಾತೀಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಅನಂತಾಯ ಸೇವಂತಿಕಾಪತ್ರಂ ಸ.... । ಶೇಷಾಯ ಮಲ್ಲಿಕಾಪತ್ರಂ ಸ.... । ಕಪಿಲಾಯ ತುಲಸೀಪತ್ರಂ ಸ.... । ನಾಗಾಯ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಂ ಸ.... । ಗುಲಿಕಾಯ ದೂರ್ವಾಪತ್ರಂ ಸ.... । ಶಂಖಪಾಲಾಯ ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿಪತ್ರಂ ಸ.... । ಭೂಧರಾಯ ಕೇತಕೀಪತ್ರಂ ಸ.... । ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಸಮಸ್ತಪತ್ರಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ಪುಷ್ಪಪೂಜಾ

ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ ಜಾತೀಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಅನಂತಾಯ ಸೇವಂತಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಶೇಷಾಯ ಮಲ್ಲಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಕಪಿಲಾಯ ಚಂಪಕಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ನಾಗಾಯ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಗುಲಿಕಾಯ ಪೂಗಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಶಂಖಪಾಲಾಯ ಪುನ್ನಾಗಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಭೂಧರಾಯ ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಂ ಸ.... । ಕೇತಕೀ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಜಾತೀ ಯೂಥಿಕಾ ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ತಥಾ । ನಂದ್ಯಾವರ್ತಂ ಚ ಧತ್ತೂರಂ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚಾರ್ಪಯೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಸರ್ವಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ಅಂಗಪೂಜಾ

ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ । ಅನಂತಾಯ ಗುಲ್ಫೌ ಪೂ.... । ಶೇಷಾಯ ಜಂಘೇ ಪೂ.... । ಕಪಿಲಾಯ ಊರೂ ಪೂ.... । ನಾಗಾಯ ಕಟಿಂ ಪೂ.... । ಗುಲಿಕಾಯ ನಾಭಿಂ ಪೂ.... । ಶಂಖಪಾಲಾಯ ಉದರಂ ಪೂ.... । ಭೂಧರಾಯ ಹೃದಯಂ ಪೂ.... । ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ಬಾಹೂನ್ ಪೂ.... । ಕಾಲಿಯಾಯ ಕಂಠಂ ಪೂ.... । ವಿಷಾಯುಧಾಯ ಮುಖಂ ಪೂ.... । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ ನೇತ್ರೇ ಪೂ.... । ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ಲಲಾಟಂ ಪೂ.... । ವಾಸುಕಯೇ ಶಿರಃ ಪೂ.... । ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಸರ್ವಾಣ್ಯಂಗಾನಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಆವರಣಪೂಜಾ

ಶೇಷಾಯ ನಮಃ। ಅನಂತಾಯ। ಸಹಸ್ರಫಣಾಯ। ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲಾಯ। ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಿಣೇ। (ಪ್ರಥಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ)॥ ವಾಸುಕಯೇ। ಸರ್ಪರಾಜಾಯ। ವಿದ್ಯುದಾನಂದಾಯ। ಕುಸುಮಪ್ರಿಯಾಯ। (ದ್ವಿತೀಯಾವರಣಂ)॥ ಗೋನಸೇ। ಡುಂಡುಭಾಯ। ಸಪ್ತಫಣಾಯ। ವಿಪುಲಭ್ರುವೇ। ಜಘನೋದರಾಯ। ಉತ್ತುಂಗಜಂಘಾಯ। ನೀಲಗ್ರೀವಾಯ। ಗರಲದಂತಾಯ। ಕರಾಲವಕ್ತ್ರಾಯ। ವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಾಯ। ಅಖಿಲವಿಭವಾಯ। ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ। ಶೇಷಾಂಗವಿಮಲಪ್ರಭವೇ ನಮಃ। (ತೃತೀಯಾವರಣಂ)। ಇಂದ್ರಾಯ ಸುರಾಧಿಪತಯೇ ಸಭಾರ್ಯಾಯ ಸಾಯುಧಾಯ ಸವಾಹನಾಯ ಸಪಾರ್ಷದಾಯ ನಮಃ। ಅಗ್ನಯೇ। ಯಮಾಯ। ನಿರ್ಋತಯೇ। ವರುಣಾಯ। ವಾಯವೇ। ಕುಬೇರಾಯ। ಈಶಾನಾಯ। ಅನಂತಾಯ। ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ। (ಚತುರ್ಥಾವರಣಂ)॥ ವಜ್ರಾಯ। ಶಕ್ತ್ಯೈ। ದಂಡಾಯ। ಖಂಡಾಯ। ಪಾಶಾಯ। ಅಂಕುಶಾಯ। ಗದಾಯೈ। ಶೂಲಾಯ। ಚಕ್ರಾಯ। ಪದ್ಮಾಯ। ಮುಸಲಾಯ। ಹಲಾಯ। (ಪಂಚಮಾವರಣಂ)॥ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯೈ। ಮಾಹೇಶ್ವರ್ಯೈ। ಕೌಮಾರ್ಯೈ। ವೈಷ್ಣವ್ಯೈ। ವಾರಾಹ್ಯೈ। ಇಂದ್ರಾಣ್ಯೈ। ಚಾಮುಂಡಾಯೈ ನಮಃ। (ಷಷ್ಠಾವರಣಂ)॥ ಅಣಿಮ್ನೇ। ಮಹಿಮ್ನೇ। ಗರಿಮ್ಣೇ। ಲಘಿಮ್ನೇ। ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ। ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಾಯ। ಈಶಿತ್ವಾಯ। ವಶಿತ್ವಾಯ। (ಸಪ್ತಮಾವರಣಂ)॥ ಮಹಾಪದ್ಮಾಯ। ಪದ್ಮಾಯ। ಶಂಖಾಯ। ಮಕರಾಯ। ಕಚ್ಛಪಾಯ। ಮುಕುಂದಾಯ। ಕುಂದಾಯ। ನೀಲಾಯ। ಖರ್ವಾಯ। (ಅಷ್ಟಮಾವರಣಂ)॥ ದಿಗ್ವಾಸಿನೇ। ಶ್ವಸನಾಹಾರಾಯ। ಗರಲಾಯುಧಾಯ। ವಿದ್ಯುಚ್ಚಂಚಲಲೋಚನಾಯ। ಈಶದಸ್ವಾಪಾಯ। ಈಶತಾಪಹರಾಯ। (ನವಮಾವರಣಂ)॥ ವ್ಯಾಲಾಯ। ಕುಂಭನಾಸಾಯ। ಹರಭೂಷಣಾಯ। ಜಿತಕಾಶಿನೇ। ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ। ಕಾಕೋದರಾಯ। ಫಣಾಮಣಯೇ ನಮಃ। (ದಶಮಾವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ)॥

•

ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಆವರಣಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಅಥಾಷ್ಟೋತ್ತರನಾಮಭಿಃ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಕುರ್ಯಾತ್)

ಅಥ ಧೂಪಃ

ಗುಗ್ಗುಲಾಗರುಕರ್ಪೂರಗಂಧಾಢ್ಯೋ ಧೂಪ ಉತ್ತಮಃ । ಆಘ್ರೇಯಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಧೂಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಧೂಪಮಾಘ್ರಾಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ದೀಪಃ

ಗೋಘೃತೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ವಿಘ್ನಧ್ವಾಂತನಿವಾರಣಃ । ಮಹಾಶೇಷ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ದೀಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ದೀಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ ॥

(ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ನಾಲಿಕೇರಖಂಡಾದಿ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ)

ಅಥ ಆಪೋಶನಮ್

ಸುಗಂಧಶುಭತೋಯೇನ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥಂ ಕೃಪಾನಿಧೇ । ಆಪೋಶನಂ ದದಾಮ್ಯದ್ಯ ನಾಗರಾಜ ಗೃಹಾಣ ಭೋಃ ॥ ಅಮೃತೋಪಸ್ತರಣಮಸಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಆಪೋಶನಂ ಸಮ.... ॥

ಅಥ ನೈವೇದ್ಯಮ್

ಚಣಕಂ ನಾರಿಕೇಲಾದಿ ಗೋಧೂಮಂ ಗುಡಮಿಶ್ರಿತಮ್ । ಸಘೃತಂ ದಧಿ ಕ್ಷೀರಂ ಚ ನೈವೇದ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಸಘೃತಾನ್ ಗುಡಮಿಶ್ರಾಂಶ್ಚ ಲಡ್ಡುಕಾನ್ ಪಿಷ್ಟತಂಡುಲೈಃ । ಅಷ್ಟೌ ಸ್ವಾದುಕರಾನ್ ನಾಗ ಗೃಹ್ಯತಾಮರ್ಪಯಾಮಿ ತೇ ॥ ಸಶ್ರೀಕಾಯ ಸಪರಿವಾರಾಯ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಲಡ್ಡುಕಶರ್ಕರಾಗುಡಲಾಜಕದಲೀನಾರಿಕೇಲಖಂಡಾದಿ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಉತ್ತರಾಪೋಶನಮ್

ಆಪೋಶನಂ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭದ್ರದಾಯಕ । ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ಭಕ್ತಿಂ ಮೇ ಹ್ಯಚಲಾಂ ಕುರು ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಉತ್ತರಾಪೋಶನಂ ಸಮ.... । ಹಸ್ತಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂ ಸಮ.... । ಗಂಡೂಷಂ ಸಮ.... । ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂ ಸಮ.... । ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ತಾಂಬೂಲಮ್

ಪೂಗೀಫಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನಾಗವಲ್ಲೀದಲೈರ್ಯುತಮ್ । ಕರ್ಪೂರೈಲಾಸಮಾಯುಕ್ತಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಕ್ರಮುಕತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನೀರಾಜನಮ್

ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೀರಾಜಯೇ ದೇವ ಮಹಾಶೇಷ ನಮೋ ನಮಃ । ಮನಸಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಾರ್ತಿಕ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಮ್

ಫಣಾಮಣಿಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಭಾಯೋಜ್ಜ್ವಲಮಹೋಜ್ಜ್ವಲಮ್ । ಸರ್ವನಾಗಪತಿಂ ಶೇಷಂ ವಂದೇ ನಾಗೇಂದ್ರಮವ್ಯಯಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್

ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಧರಣೀಧರ । ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಗೇಂದ್ರ ನಮಸ್ತೇ ಕರುಣಾಕರ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನಮಸ್ಕಾರಾಃ

ನಮಸ್ತೇ ದೇವ ದೇವೇಶ ವಿಶ್ವರೂಪಧರಾಯ ಚ । ನಮಸ್ತೇ ಭೂಧರಾಯಾದ್ಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಸಹಸ್ರವಕ್ತ್ರಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ರಜಿಹ್ವಂ ಪಿಶಂಗನೇತ್ರಂ ಕಪಿಲಾಂಶುಕಾಢ್ಯಮ್ । ವಿಷಾಯುಧಂ ಪ್ರಜ್ವಲದಂಷ್ಟ್ರಬಾಹುಂ ತಂ ನಾಗರಾಜಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಮ್ ॥ ವಂದೇಽಹಂ ಶೇಷರೂಪಂ ತಂ ವಂದೇಽಹಂ ಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಿಮ್ । ವಂದೇಽಹಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ವಂದೇಽಹಂ ಸದ್ಗುಣಾಕರಮ್ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮ.... ।

ಅಥ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಮ್

ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಸಂಯುಕ್ತಂ ಕುಂಕುಮಾಕ್ಷತಸಂಯುತಮ್ । ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ವರದೋ ಭವ ॥ ಅನಂತಶೇಷಾಯ ನಮೋ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ । ದೇವೇಶಸೇವ್ಯಾಯ ನಮೋ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಶ್ರೀನಾಗರಾಜಾಯ ನಮಃ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಥ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮ್

(ಉತ್ತರಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ) ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪಃಪೂಜಾಕ್ರಿಯಾದಿಷು । ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಮ್ ॥ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸೇಂದ್ರಿಯೈರ್ವಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾತ್ಮನಾ ವಾನುಸೃತಃಸ್ವಭಾವಂ । ಕರೋಮಿ ಯದ್ಯತ್ಸಕಲಂ ಪರಸ್ಮೈ ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಅನೇನ ನಾಗಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಕಲ್ಪೋಕ್ತಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾಕರ್ಮಣಾ ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಕಮಧ್ವಪತಿ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಃಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ನಾಗಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಃ

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ನಮಃ ೧
ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ೨
ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ ೩
ಸಹಸ್ರಫಣಮಂಡಿತಾಯ ನಮಃ ೪
ಭೂಧರಾಯ ನಮಃ ೫
ಸರ್ವಕಾಮಾಯ ನಮಃ ೬
ವಿಷ್ಣುತಲ್ಪಾಯ ನಮಃ ೭
ಹರಿಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ೮
ವಿಷಜ್ವಾಲಾಕುಲಾಯ ನಮಃ ೯
ಅಹೀಶಾಯ ನಮಃ ೧೦
ಶುಭ್ರವರ್ಣಸುಕಾಯವತೇ ೧೧
ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರಾಯ ನಮಃ ೧೨
ಪಾತಾಲವಾಸಿನೇ ನಮಃ ೧೩
ಕೂರ್ಮಸಮಾಶ್ರಯಾಯ ೧೪
ಮಹಾಭೋಗಿನೇ ನಮಃ ೧೫
ಸುಭೋಗಾಯ ನಮಃ ೧೬
ಹಲಿನೇ ನಮಃ ೧೭
ಮುಸಲಶಸ್ತ್ರಕಾಯ ನಮಃ ೧೮
ಫಣಾಮಣಿಸುಶೋಭಾಢ್ಯಾಯ ೧೯
ಫಣಾಸಪ್ತಕಮಂಡಿತಾಯ ೨೦
ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ೨೧
ಶಿಖಿವಾಹಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ೨೨
ಶಂಕರಾಭರಣಾಯ ನಮಃ ೨೩
ಅಹೀಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ೨೪
ಕುಂಡಲಿನೇ ನಮಃ ೨೫
ಗೂಢಪಾದಕಾಯ ನಮಃ ೨೬
ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ ನಮಃ ೨೭
ನಾಗೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ೨೮
ಕದ್ರೂಜಾತಾಯ ನಮಃ ೨೯
ಅಭಯಂಕರಾಯ ನಮಃ ೩೦
ಕಾಶ್ಯಪೇಯಾಯ ನಮಃ ೩೧
ಬಲಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ೩೨
ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ೩೩
ಚಿನ್ಮಯಾಕೃತಯೇ ನಮಃ ೩೪
ಕಾಕೋದರಾಯ ನಮಃ ೩೫
ಗುಹಾವಾಸಾಯ ನಮಃ ೩೬
ಗುಹಪ್ರೀತಿಸುವರ್ಧನಾಯ ೩೭
ರಸಾತಲಾಲಂಕೃತಯೇ ನಮಃ ೩೮
ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಮನ್ವಿತಾಯ ೩೯
ವಾರುಣೀದಯಿತಾಯ ನಮಃ ೪೦
ದೇವವಂದಿತಾಯ ನಮಃ ೪೧
ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಯ ನಮಃ ೪೨
ಗಾನಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ೪೩
ಗೇಯಕೀರ್ತಯೇ ನಮಃ ೪೪
ಗುಣಪೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ೪೫
ತ್ರಯೀತನವೇ ನಮಃ ೪೬
ತ್ರಯೀಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ೪೭
ಅಷ್ಟವಂಶೇಶಾಯ ನಮಃ ೪೮
ಸನಕಾದಿಸುವಂದಿತಾಯ ೪೯
ನಾರದಸ್ತುತಿಸಂಪ್ರೀತಾಯ ೫೦

ಜರಾಮರಣವರ್ಜಿತಾಯ ೫೧
ಅಮರಾಯ ನಮಃ ೫೨
ತ್ರಿದಶಾರಾಧ್ಯಾಯ ನಮಃ ೫೩
ಅಚಲಾಯ ನಮಃ ೫೪
ಶಾಶ್ವತಾಯ ನಮಃ ೫೫
ಶುಭಾಯ ನಮಃ ೫೬
ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ೫೭
ಶರ್ವಸಖಾಯ ನಮಃ ೫೮
ಸರ್ವಪೂಜ್ಯಶುಭಾಕೃತಯೇ ೫೯
ಸತ್ಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ೬೦
ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾಯ ನಮಃ ೬೧
ಸತ್ಯಧ್ಯೇಯಾಯ ನಮಃ ೬೨
ಸುಸತ್ಯಧಿಯೇ ನಮಃ ೬೩
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ೬೪
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಚ್ಯಾಯ ನಮಃ ೬೫
ಅರ್ಚ್ಯಾಯ ನಮಃ ೬೬
ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯೇಯಾಯ ನಮಃ ೬೭
ಅರಿಮರ್ದನಾಯ ನಮಃ ೬೮
ಮುಸಲಿನೇ ನಮಃ ೬೯
ನಾಗಕನ್ಯಾಭಿರ್ವಂದಿತಾಯ ೭೦
ಅಮಂದವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ೭೧
ಭುಜಂಗಮಾಯ ನಮಃ ೭೨
ಕಲಾಪೂರ್ಣಾಯ ನಮಃ ೭೩
ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಭೂಷಣಾಯ ೭೪
ಭೂಮಂಡಲಸುಖೋದ್ಧರ್ತ್ರೇ ೭೫
ಸುಖದಾಯ ನಮಃ ೭೬
ಸುಖರೂಪವತೇ ನಮಃ ೭೭
ಅರ್ಚಕಾಭೀಷ್ಟದಾಯಿನೇ ೭೮
ಸ್ವರ್ಚನೀಯಾಯ ನಮಃ ೭೯
ಶುಭಾರ್ಚನಾಯ ನಮಃ ೮೦
ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿವಾಸಾಯ ನಮಃ ೮೧
ಶ್ರೀವಾಸಾಯ ನಮಃ ೮೨
ನೀಲವಾಸಸೇ ನಮಃ ೮೩
ಸದರ್ಚಿತಾಯ ನಮಃ ೮೪
ಕಿರೀಟಿನೇ ನಮಃ ೮೫
ಕುಷ್ಠಹಾರಿಣೇ ನಮಃ ೮೬
ವ್ರಣಹಾರಿಣೇ ನಮಃ ೮೭
ಕೃಪಾಕರಾಯ ನಮಃ ೮೮
ಸರ್ವದೋಷಹರಾಯ ನಮಃ ೮೯
ಸರ್ವರೋಗಹಾರಿಣೇ ನಮಃ ೯೦
ಧನಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ೯೧
ನಿಧಿರಕ್ಷಣಸಂಸಕ್ತಾಯ ನಮಃ ೯೨
ನಿಧಿಸ್ವಾಧೀನಕಾರಕಾಯ ೯೩
ರತ್ನಭೂಷಣಶೋಭಾಢ್ಯಾಯ ೯೪
ರತ್ನಾಕರಸಮಾಶ್ರಯಾಯ ೯೫
ಭೂಮಂಡಲನಿವಾಸಿನೇ ನಮಃ ೯೬
ಭೂಖಂಡಧರಣೋತ್ಸುಕಾಯ ೯೭
ಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮಾಯ ನಮಃ ೯೮
ಭಕ್ತಿಪಾಶವಶ್ಯಾಯ ನಮಃ ೯೯
ಮಹಾಹಿಪಾಯ ನಮಃ ೧೦೦
ಕರ್ಕೋಟಕಾಯ ನಮಃ ೧೦೧
ಶಂಖವಾಲಾಯ ನಮಃ ೧೦೨
ಕಾಲಿಯಾಯ ನಮಃ ೧೦೩
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಕಾಯ ನಮಃ ೧೦೪

ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ೧೦೫	ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ ೧೦೭
ಗುಲಿಕಾಯ ನಮಃ ೧೦೬	ನಾಗರಾಜಾಧಿರಾಜಕಾಯ ೧೦೮

॥ ನಾಗಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಃ ಸಮಾಪ್ತಾ ॥

॥ ಶುಭಮಸ್ತು ॥

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತನಾಗಪೂಜಾವಿಧಿಃ

ಆಚಮ್ಯ ಆಸನಪ್ರಾಣಾಯಾಮೌ ಕೃತ್ವಾ, ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಶ್ರಾವಣಮಾಸೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ನಾಗಪಂಚಮ್ಯಾಂ ....ವಾಸರೇ ಶುಭತಿಥೌ (ಅಮುಕಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ) ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಗತಸಂಕರ್ಷಣದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಪೂಜಾಖ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ (ಇತಿಸಂಕಲ್ಪ್ಯ) (ಘಂಟಾನಾದಂ ಕೃತ್ವಾ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಂ ನಾಗಪ್ರತಿಮೋಽಪರಿ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ (೧) ಕಲಶಪೂಜಾಂ ಶಂಖಪೂಜಾಂ ಪೀಠಪೂಜಾಂ ಚ ಕೃತ್ವಾ)

ರವಿಪ್ರಭಾಯೈ ನಮಃ । ಮಣಿದೀಪಾಯೈ । ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಸೇ । ಕಾಕೋದರಾಯೈ । ಫಣಿನ್ಯೈ । ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಯೈ । ಘೃತಪ್ರಭಾಯೈ । ಅನಂತಾಯೈ । ಅಭೀಷ್ಟದಾಯೈ । (ಇತಿ ನವಶಕ್ತಿಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ)

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ಅನಂತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ॥ (ಆತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಚ) (ಸರ್ಪಾದ್ಯಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಮಾವಾಹ್ಯ)

ನಮೋ ಅಸ್ತು ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ಯೇ ಕೇ ಚ ಪೃಥಿವೀ ಮನು ಯೇ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಯೇ ದಿವಿ ತೇಭ್ಯಃ ಸರ್ಪೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ಜಗದೇಕಕುಂಡಲಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಧೂಮ್ರಸಹಸ್ರಲೋಚನಂ

(೧) ಪೀಠಪೂಜಾ ಮೂಲಮಂತ್ರಷಡಂಗಧ್ಯಾನಾದಿ ಕ್ರಮವು ಕಲ್ಪೋಕ್ತವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಉದಾರವೀರ್ಯಂ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಕಾನನಂ ನಮಾಮ್ಯನಂತಂ ಭುವನೈಕ-ನಾಥಮ್ ॥ ಭುಜಂಗಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ಚಕ್ಷುಃಶ್ರವಾಯ ಧೀಮಹಿ ತನ್ನಃ ಸರ್ಪಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ ಇತಿ ಸರ್ಪಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ಚ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಆಸನಪಾದ್ಯಾರ್ಘ್ಯಾಚಮನಮಧುಪರ್ಕಾದಿಕಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತ ಸೂಕ್ತೈಃ ಪವಮಾನಾದಿಸೂಕ್ತೈಶ್ಚ ಪಂಚಾಮೃತಾದ್ಯಭಿಷೇಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಭಿರಲಂಕೃತ್ಯ,

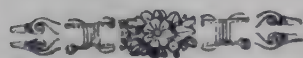
ಸರ್ಪಾಯ ನಮಃ । ಅನಂತಾಯ । ಶೇಷಾಯ । ಕಪಿಲಾಯ । ನಾಗಾಯ । ಗುಲಿಕಾಯ । ಶಂಖಪಾಲಾಯ । ಭೂಧರಾಯ । ಕಾಲಿಯಾಯ । ವಿಷಾಯುಧಾಯ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ । ವಾಸುಕಯೇ ನಮಃ ॥ ಇತಿ ದ್ವಾದಶನಾಮಭಿಃ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ, ಧೂಪದೀಪ ನೈವೇದ್ಯನೀರಾಜನಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾದ್ಯುಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪ್ಯ ॥

ಸಹಸ್ರವಕ್ತ್ರಂ ದ್ವಿಸಹಸ್ರನೇತ್ರಂ ಪಿಶಂಗನೇತ್ರಂ ಕಪಿಲಾಂಶುಕಾ-ಢ್ಯಮ್ । ವಿಷಾಯುಧಂ ಪ್ರಜ್ವಲದಂಷ್ಟ್ರಬಾಹುಂ ತಂ ನಾಗರಾಜಂ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ನಿತ್ಯಮ್ ॥ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಕೃತ್ವಾ ॥

ಅನಂತಶೇಷಾಯ ನಮೋ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ । ದೇವೇಶ ಸೇವ್ಯಾಯ ನಮೋ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಇತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾ-ರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ॥

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತನಾಗಪೂಜಾವಿಧಿಃ

ಸಂಪೂರ್ಣಃ

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಕಥಾ

ನೈಮಿಷೇಽನಿಮಿಷಾರಣ್ಯೇ ಸೂತಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶೌನಕಃ । ಶ್ರಾವಣೇ ಶುಕ್ಲಪಂಚಮ್ಯಾಂ ನಾಗಾನರ್ಚಂತಿ ವೈ ಕುತಃ ॥ ೧ ॥ ಇತಿ ಪೃಷ್ಟೋ ಜಗಾದಾಶು ರೋಮಹರ್ಷಣಸಂಭವಃ । ಸೂತ ಉವಾಚ— ಇದಮೇವ ಪುರಾ ಪೃಷ್ಟಃ ಸಾಂಬೇನ ಶಿಖಿವಾಹನಃ ॥ ೨ ॥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ತಪಸಾ ದೇವೋ ಮೂರ್ತ್ಯಂತರಮುಪಾಗತಮ್ । ಯದುವೀರಂ ಜಗಾದಾಶು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ ॥ ೩ ॥ ಪಾಂಡ್ಯೇ ಜನಪದೇ ವತ್ಸ! ಪುರಾ ದಾರಿದ್ರ್ಯಪೀಡಿತಃ । ವೇದಶರ್ಮಾ ದ್ವಿಜಃ ಕಶ್ಚಿದಷ್ಟಪುತ್ರಃ ಶುಚಿವ್ರತಃ ॥ ೪ ॥ ತಸ್ಯ ಕನ್ಯಾ ಸುಶೀಲಾಖ್ಯಾ ಬಭೂವಾತೀವ

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೌನಕಮುನಿಯು ಸೂತಪುರಾಣಿಕನನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲೈ “ಸೂತನೇ! ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ಪರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ?” ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು, ಸೂತಪುರಾಣಿಕನು ಹೇಳಿದನು—“ಎಲೈ ಶೌನಕಮುನಿಯೇ! ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸಾಂಬನು ಕೇಳಿದಾಗ ತನ್ನ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಯದುವಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಸಾಂಬನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಲಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ‘ಎಲೈ ಸಾಂಬಕುಮಾರನೇ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡವನಾದ ವೇದಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಎಂಟು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಸುಶೀಲೆಯೆಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯು

ಸದ್ಗುಣಾ । ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಗವರಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾದ್ಭೀತಸ್ತಾಂ ಶರಣಂ
ಗತಃ ॥ ೫ ॥ ಕೃಪಾಲುಸ್ತಂ ಪುಪೋಷಾಸೌ ಪಯಸಾ ಗೃಹ
ಕೋಣಕೇ । ಕನ್ಯಾಯಾಃ ಪೋಷಣಾತ್ತೃಪ್ತಃ ಸರ್ಪೇಂದ್ರಃ
ಸ್ವರ್ಣಮಾಹರತ್ ॥ ೬ ॥ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕರ್ಷಮಾತ್ರಂ ತೇನ
ನಷ್ಟಾ ದರಿದ್ರತಾ । ತದಾ ದುರ್ವೃತ್ತನಿರತಃ ಕನ್ಯಾ ಭ್ರಾತಾ
ಕದಾಚನ ॥ ೭ ॥ ಬಹುಸ್ವರ್ಣಾನ್ಯಾಹರೇತಿ ನಾಗೇಂದ್ರಂ
ತಾಡಯತ್ಪದಾ । ತೇನ ರುಷ್ಟೋ ದಂದಶೂಕೋ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಾ
ಕರಾಲಕಃ ॥ ೮ ॥ ರುಷಾ ದದಂಶ ತಂ ದುಷ್ಟಂ ಸೋದರಾಂ-
ಶ್ಚಾಸ್ಯ ದುರ್ಭಗಾನ್ । ಕನ್ಯಾ ಪ್ರಾತರ್ವಿಲೋಕ್ಯೇದಂ ಪೂರ್ವ-
ಜಾನಾಂ ವಿಘಾತನಮ್ ॥ ೯ ॥ ಸರ್ಪಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಕೇನೇಮೇ
ಮಾರಿತಾ ಮಮ ಪೂರ್ವಜಾಃ । ಇತಿ ಪೃಷ್ಟೋಽಪಿ ನಾಗೇಶ-
ಸ್ತತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ವಕೃತಂ ವದನ್ ॥ ೧೦ ॥ ಇತಃ ಪರಂ ನ ವತ್ಸ್ಯೇಽ-
ಹಮಿತಿ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಜಗಾಮ ಹ । ಸಾ ಕನ್ಯಾ ಸ್ವಕೃತಾದ್ದೋಷಾ-

ಇದ್ದಳು. ಗರುಡನಿಗೆ ಹೆದರಿ ಒಂದು ನಾಗರಹಾವು ಆಕೆಯನ್ನು ಮರೆ
ಹೊಕ್ಕಿತು. ॥ ೫ ॥ ಆಗ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ದಯೆಯಿಂದ ಮನೆಯ ಕೋಣೆ
ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ, ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕನ್ಯೆಯ
ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದ ಸರ್ಪವು ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದು ತೂಕ ಚಿನ್ನ
ವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನವು ಪರಿಹಾರ
ವಾಯಿತು. ಆಗ ದುರ್ನಡತೆಯುವನಾದ ಆ ಕನ್ಯೆಯ ಅಣ್ಣನು ಒಂದು
ದಿನ ಹೆಚ್ಚು ಚಿನ್ನವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡೆಂದು ಆ ಸರ್ಪನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ
ಒದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡ ಆ ಸರ್ಪನು ವಿಷದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ
ಭಯಂಕರನಾಗಿ ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರನನ್ನೂ ಆತನ ಸಹೋ
ದರರನ್ನೂ ಕಚ್ಚಿದನು. ಕನ್ಯೆಯು ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಸಹೋದರರ
ಕೊಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಸರ್ಪನೊಡನೆ ನನ್ನ ಸಹೋದರರನ್ನು ಕೊಂದ
ವರಾರೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಳು. ಸರ್ಪನು ಆಕೆಗೆ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನ
ರುಹಿ, ॥ ೧೦ ॥ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನಿಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆನೆಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ

ತ್ರಿತೃವಂಶೋ ವಿಘಾತಿತಃ ॥ ೧೧॥ ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಕ್ವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಕಂ ವಾ ಶರಣಮೀಮ್ಯಹಮ್ । ಪೃಚ್ಛತೇ ಮಮ ಪಿತ್ರೇ ತು ಕಿಂ ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದುಃಖಿತಾ ॥ ೧೨ ॥ ಇತಿ ಖಿನ್ನಾ ಕುಲಾರಾಧ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಮನಾಮಯಮ್ । ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂ ಗತ್ವಾ ಯಯಾಚೇ ಕರುಣಾಕರಮ್ ॥ ೧೩ ॥ ನ ಪ್ರಸೀದಸಿ ಚೇದ್ದೇವ ತ್ವದಂಘ್ರಾವರ್ಪಯೇ ತನುಮ್ । ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಸಂಕಲ್ಪಾ ಖಡ್ಗಂ ಕಂಠೇ ನ್ಯಧಾಚ್ಛುಭಾ ॥ ೧೪ ॥ ತದಾ ಕೃಪಾಲುಃ ಸಹಸಾ ಗರುಡೋಪರಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ । ತದಂತಿಕಮುಪೇತ್ಯಾಶು ತತ್ಖಡ್ಗಂ ಕೃಪಯಾಗ್ರಹೀತ್ ॥ ೧೫ ॥ ಕನ್ಯಾಪಿ ತಂ ವಿಲೋಕ್ಯಾಸೌ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ಪಾದಯೋಃ ಪತತ್ । ತಾಮುತ್ಥಾಪ್ಯ ಜಗನ್ನಾಥೋ ವತ್ಸೇ ಕಿಂ ಖಿದ್ಯಸೇ ವದ ॥ ೧೬ ॥ ತ್ವದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ತೋಷಿತೋಽಸ್ಮ್ಯದ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋಽಸ್ಮಿ

ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆಗ ಆ ಕನ್ಯೆಯು "ತನ್ನ ದೋಷದಿಂದ ತಂದೆಯ ವಂಶವನ್ನೇ ಕೊಂದಂತಾಯಿತು. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಯಾರನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಲಿ? ತಂದೆಯು ಬಂದು ಕೇಳುವಾಗ ನಾನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ?" ಎಂದು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾ, ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನೇ ರಕ್ಷಕನೆಂದು ದಯಾಸಾಗರನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. "ಎಲೈ ದೇವನೇ! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನು" ಹೀಗೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ದುಃಖದಿಂದ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ದಯಾಳುವಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಕೂಡಲೆ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ದಯೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ॥ ೧೫ ॥ ಕನ್ಯೆಯು ಆ ದೇವನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. ಜಗನ್ನಾಥನು ಆಕೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, "ಮಗಳೇ! ಏಕೆ ದುಃಖಿಸುವಿ? ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ಇಗೋ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು," ಎಂದು ದೇವ

ತೇ । ಇತಿ ದೇವ್ಯೋಕ್ತ್ಯೇನಾಸೌ ಸಾಂತ್ವಿತಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯದ್ಧರಿಮ್ ॥ ೧೭ ॥ ಮತ್ಪೋಷಿತೋ ದಂದಶೂಕೋ ರೋಷಿತಃ ಪೂರ್ವಜೇನ ಮೇ । ಸೋದರಾನಷ್ಟ ಮೇ ನಾಥ ಜಘಾನ ವಿಷದಂಷ್ಟ್ರಯಾ ॥ ೧೮ ॥ ಗತೋಽನ್ಯತ್ರ ಪಿತಾಗತ್ಯ ಪೃಚ್ಛೇನ್ಮಾಂಚೇತ್ಕಥಂ ಬ್ರುವೇ । ಮನ್ನಿಮಿತ್ತಾತ್ಕುಲಂ ನಷ್ಟಂ ಪಿತುರ್ದೇವ ತತಃ ಶುಚಾ ॥ ೧೯ ॥ ಭವಂತಂ ಶರಣಂ ಯಾತಾ ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಕುಲಘಾತಿನೀಮ್ । ಮದಗ್ರಜಾ ಯಥಾ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಪದ್ಯೇರನ್ ಪುನರ್ಭುವಿ ॥ ೨೦ ॥ ಯಥಾ ಸರ್ಪಭಯಂ ನಸ್ಯಾನ್ನಶ್ಯೇದ್ದಾರಿದ್ರ್ಯಪೀಡನಮ್ । ಯಥಾ ತ್ವದಂಘ್ರೌ ಭಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾ ನಿಶ್ಚಲಾ ಮಮ ಸರ್ವದಾ ॥ ೨೧ ॥ ತಥಾ ದೇಹಿ ವರಾನ್ಮಹ್ಯಂ ಪಾಹಿ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಾಮ್ । ಇತ್ಯರ್ಥಿತಃ ಸರ್ಪರಾಜಂ ತಮಾಹೂಯಾಬ್ರವೀನ್ಮುದಾ ॥

ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲು, ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳೇನೆಂದರೆ— "ನಾನು ಸಾಕಿದ ಸರ್ಪನನ್ನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ತುಳಿದು ಕೋಪಗೊಳಿಸಲು, ಆ ಸರ್ಪನು ತನ್ನ ವಿಷದ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಿ, ನನ್ನ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಅಣ್ಣಂದಿರನ್ನೂ ಕೊಂದನು. ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ತಂದೆಯು ಬಂದು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ದೇವನೇ! ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ತಂದೆಯ ವಂಶವೇ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆ ದುಃಖದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟೆನು. ಕುಲಘಾತಕಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಹೇಗೆ ಮರಳಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಬಂದಾರೋ, ॥ ೨೦ ॥ ಹೇಗೆ ನಮಗೆ ಸರ್ಪನಿಂದ ಭಯವು ಹುಟ್ಟಲಾರದೋ, ಈ ಬಡತನದ ಪೀಡೆಯು ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವುದೋ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದೋ, ಅಂತಹ ವರಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ಶರಣಾಗತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಲಿಸು." ಹೀಗೆಂದು ಬೇಡಲು, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸರ್ಪರಾಜನಾದ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೀಗೆಂದನು— "ಸರ್ಪರಾಜನೇ, ಸಂಜೀವನ

॥ ೨೨ ॥ ಸಂಜೀವನರಸೇನೇಮಾನ್ ಜೀವಯಾಶು ದ್ವಿಜಾತ್ಮಜಾನ್ । ಧನಂ ಚಾಕ್ಷಯ್ಯಮಸ್ಯೈ ತು ಕನ್ಯಾಯೈ ದಿಶ ಮೋದವಾನ್ ॥ ೨೩ ॥ ಇತ್ಯಾಜ್ಞಪ್ತೋ ನಾಗನಾಥಸ್ತಥಾ ಜೀವಯದಗ್ರಜಾನ್ । ಧನಂ ಚಾಕ್ಷಯ್ಯಮದಿಶತ್ಕನ್ಯಾಯೈ ಶುಭಕೀರ್ತಯೇ ॥ ೨೪ ॥ ದೇವೋऽಪಿ ನಾಗರಾಜಾಯ ವರಮೇನಮದಾತ್ಕಿಲ । ಇತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇऽಸ್ಮಿನ್ದಿನೇ ನಾಗಪ್ರಪೂಜನಮ್ ॥ ೨೫ ॥ ಯೇ ಕುರ್ವಂತಿ ಸದಾ ತೇಷಾಂ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಸಂಪದಃ । ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿವೃದ್ಧಿಶ್ಚ ಸರ್ಪಾದ್ಭಯನಿವಾರಣಮ್ ॥ ೨೬ ॥ ಸರ್ಪಶಾಪನಿವೃತ್ತಿಶ್ಚ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಜಾಯತಾಮ್ । ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಾ ನಾಗೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯಹಂ ಸ್ವಯಮ್ ॥ ೨೭ ॥ ನಾಗಪೂಜಾಂ ತು ನಾಗಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ತುಷ್ಯಂತ್ಯಸಂಶಯಮ್ । ಇತಿ ದತ್ವಾ ವರಂ ದೇವಃ ಕನ್ಯಯಾಕಾರಯದ್ಧರಿಃ ॥ ೨೮ ॥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗಪೂಜಾಂ ಚ

ರಸವನ್ನು ತಂದು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬದುಕಿಸು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ಕನ್ಯೆಗೆ ಅಪಾರಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡು. ಹೀಗೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ನಾಗರಾಜನು ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಕೀರ್ತಿವತಿಯಾದ ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಅಪರಿಮಿತಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಆಗ ನಾಗರಾಜನಿಗೂ ಈ ವರವನ್ನಿತ್ತನಂತೆ— "ಎಲೈ ನಾಗರಾಜನೇ! ಇಂದು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಈ ದಿನದಲ್ಲಿ ॥ ೨೫ ॥ ಯಾರು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ, ಮಕ್ಕಳುಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದ ಸಂತಾನವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸರ್ಪಭಯಪರಿಹಾರವೂ, ಸರ್ಪಶಾಪಪರಿಹಾರವೂ, ಹೆಚ್ಚೇನು, ಸರ್ವಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯೂ ಆಗಲಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಪರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಆ ನಾಗರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ಸಮಸ್ತನಾಗರೂ ಕೂಡ ಆ ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ." ಹೀಗೆಂದು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ವರ

ಭಕ್ತಿಂ ತಸ್ಯೈ ಪ್ರದತ್ತವಾನ್ । ಆಜ್ಞಯಾ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನೋ ನಾಗರಾಟ್ ಸ್ವಯಮ್ ॥ ೨೯ ॥ ತಸ್ಯಾಃ ಕುಲ-ಪ್ರಸೂತಾನಾಂ ವಿಷಬಾಧಾನಿವಾರಣಮ್ । ಅಭಯಂ ಸರ್ಪಕುಲತೋ ದತ್ವಾ ವಿಷ್ಣೋರನುಜ್ಞಯಾ ॥ ೩೦ ॥ ಸ್ವಲೋಕಂ ಸರ್ಪರಾಜೋಽಥ ಜಗಾಮ ಗರುಡಧ್ವಜಃ । ಗರುಡಸ್ಕಂಧ-ಮಾರುಹ್ಯ ನಿಜಲೋಕಂ ಜಗಾಮ ಹ ॥ ೩೧ ॥ ಮೃತೋತ್ಥಿತಾಃ ಸ್ವಸುರ್ಯತ್ನಾದಾಶ್ಚರ್ಯಾನ್ವಿತಚೇತಸಃ । ತ್ವತ್ಪ್ರಯ-ತ್ನಾದ್ವಯಂ ಭದ್ರೇ ಜೀವಿತಾ ಜೀವದಾಯಿನಿ ॥ ೩೨ ॥ ಈದೃಶೀ ತ್ವಂ ಚಿರಂ ಜೀವ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಪ್ರವರ್ಧಿನೀ । ಇತ್ಯಾಶಿಷಾ ಯೋಜಯಂತೋ ಲಾಲಯಾಮಾಸುರಂಜಸಾ ॥ ೩೩ ॥ ತತಸ್ತೇಷಾಂ ಪಿತಾಗತ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕನ್ಯಕಯಾಕೃತಮ್ । ಸ್ವ-ಕುಲೋದ್ಧರಣಂ ವೃದ್ಧಸ್ತತೋಽಷಾಲಿಂಗ್ಯ ಚಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥

ವನ್ನಿತ್ತು, ಆ ಕನ್ಯೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಾಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಆಕೆಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತನು. ಪರಮಾತ್ಮನಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ನಾಗರಾಜನು ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆಕೆಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ವಿಷಪೀಡೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸರ್ಪಜಾತಿಯಿಂದ ಭಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ವರವನ್ನಾಗಿತ್ತು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ॥ ೩೦ ॥ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಗರುಡನ ಹೆಗಲನ್ನೇರಿ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ತಂಗಿಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸತ್ತುಬದುಕಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಆಕೆಗೆ ಹೀಗೆಂದರು, "ಎಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಾವು ಮರಳಿ ಬದುಕಿದೆವು. ನಮಗೆ ಜೀವದಾನಮಾಡಿದ ಇಂತಹ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನೀನು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಸಂತಾನವೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು." ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಮುದುಕನಾದ ಅವರ ತಂದೆಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಗಳು ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ವಂಶೋದ್ಧಾರವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ,

॥ ೩೪ ॥ ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಶ್ರಾವಣೇ ನಾಗ
ಪಂಚಮೀ । ಪೂಜಯಾ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾ-
ಯಿನೀ ॥ ೩೫ ॥ ಇತಿ ಸ್ಕಂದೋಕ್ತಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸಾಂಬಃ
ಪಪ್ರಚ್ಛ ಸಾದರಮ್ । ಸಾಂಬ ಉವಾಚ— ಶಿಖಿವಾಹ ನಮ-
ಸ್ತೇಽಸ್ತು ಛಿಂಧಿ ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಪರಮ್ ॥ ೩೬ ॥ ಹರಿಃ
ಪ್ರಸನ್ನಃ ಕನ್ಯಾಯೈ ಸರ್ಗಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕಾರಕಃ । ಸರ್ವಶಕ್ತಶ್ಚ
ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸ್ವಯಂ ನಾಜೀವಯತ್ಕುತಃ ॥ ೩೭ ॥ ನಾಗರಾಜ
ಮುಖೇನೈವ ಕಸ್ಮಾಚ್ಚಕ್ರೇ ಸುಜೀವಿತಾನ್ । ಇತಿ ಪೃಷ್ಟಃ
ಕೃಪಾಸಾಂದ್ರಃ ಕುಮಾರೋ ನಿಜಗಾದ ಹ ॥ ೩೮ ॥ ಸ್ಕಂದ
ಉವಾಚ— ಸಾಧು ವತ್ಸ! ಶೃಣುಷ್ವೇದಂ ಹರಿಃ ಶಕ್ತೋಽಪಿ
ಜೀವನೇ । ನಾಗೇಽಪರಾಧತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಮರಣಾನ್ನಾಗಹ-
ಸ್ತತಃ ॥ ೩೯ ॥ ಪ್ರಾಪಪ್ರಾಸೂನ್ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಲೋಕ-
ನ್ಯಾಯಮಪೇಕ್ಷಯಾ । ಕನ್ಯಾಯಾ ನಾಗಭಕ್ತತ್ವಾನ್ನಾಗಾ-

ಆಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಆನಂದಪಟ್ಟನು. ಆ ದಿನ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು
ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಗಪಂಚಮಿಯೆಂಬುದು ನಾಗಪೂಜೆಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ.' ॥ ೩೫ ॥ ಹೀಗೆಂದ ಸ್ಕಂದನ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಂಬನು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. "ಎಲೈ ಸುಬ್ರ
ಹ್ಮಣ್ಯನೇ! ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು. ನನಗೊದಗಿದ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಿವಾ
ರಿಸು. ಅದೇನೆಂದರೆ— ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು, ಸಮಸ್ತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಸರ್ವಜ್ಞನು
ಅಂತಹವನೇ ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದಮೇಲೆ ತಾನೇ ಸತ್ತವರನ್ನೇಕೆ
ಬದುಕಿಸಲಿಲ್ಲ? ನಾಗರಾಜನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನೇಕೆ ಬದುಕಿಸಿದನು?"
ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಸಾಂಬನಿಗೆ ದಯಾಳುವಾದ ಸ್ಕಂದನು ಹೇಳಿದನು—
"ಎಲೈ ಕುಮಾರನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಕೇಳು
ವಿಷ್ಣುವು ತಾನೇ ಬದುಕಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸರ್ಪರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು
ಮಾಡಿ ಮರಣಪಟ್ಟವರನ್ನು ಸರ್ಪದಿಂದಲೇ ಬದುಕಿಸುವುದು ಲೋ

ನುಗ್ರಹಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೪೦ ॥ ಪೂಜಾಲಾಭಾಯ ನಾಗಾನಾಂ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಕೃತವಾಂಸ್ತಥಾ। ಏವಮೇವ ಸುರೌಘಾಣಾಂ ದತ್ತವಾನ್ ದಿನಮರ್ಚನೇ ॥ ೪೧ ॥ ಅತಶ್ಚ ಶ್ರಾವಣೇ ಶುಕ್ಲಪಂಚಮ್ಯಾಂ ದ್ವಾರಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ । ವಿಲಿಖ್ಯ ನಾಗರಾಜಾನಂ ಕೇಚಿದರ್ಚಂತಿ ಮಾನವಾಃ ॥ ೪೨ ॥ ಅಪರೇ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ವರ್ಚಾಂ ಕುರ್ವಂತಿ ನಿಯತವ್ರತಾಃ । ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕೈಶ್ಚ ಶುದ್ಧೋದಕಸಮನ್ವಿತೈಃ ॥ ೪೩ ॥ ಗಂಧೈಶ್ಚ ಕೇತಕಾಶೋಕಚಂಪಕಾದಿಸುಮೈಃ ಶುಭೈಃ । ಕದಳೀನಾರಿಕೇಲಾದಿಫಲೈರ್ಲಾಜೈಶ್ಚ ಲಡ್ಡುಕೈಃ ॥ ೪೪ ॥ ನೀರಾಜನೈರ್ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪೈರ್ವಟುವಿಪ್ರಾನ್ನದಾನತಃ । ಪ್ರೀಣಯಂತೋಽಷ್ಟನಾಗೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಹಿ ॥ ೪೫ ॥

ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವೆಂದೂ, ಆ ಕನ್ಯೆಯು ನಾಗಭಕ್ತಳಾದುದರಿಂದ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ॥ ೪೦ ॥ ನಾಗರಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಯು ಲಭಿಸುವಂತೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮೀದಿನ ಬಾಗಿಲಿನ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪರಾಜನ ಪ್ರತಿಮೆ ಬರೆದು ಕೆಲವರು ಪೂಜಿಸುವರು. ನಿಯಮದಿಂದ ವ್ರತಾಚರಣೆಮಾಡುವ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಶಿಲಾ ಅಥವಾ ಲೋಹದ ನಾಗಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂಜಾಕ್ರಮವುಹೇಗೆಂದರೆ— ಪಂಚಾಮೃತ-ಶುದ್ಧೋದಕಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ, ಗಂಧ, ಕೇತಕಿ, ಅಶೋಕ, ಸಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅರ್ಚನೆ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಅರಳು, ಲಡ್ಡಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನೈವೇದ್ಯ, ಮಂಗಳಾರತಿ, ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಉಪಚಾರಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಅಷ್ಟಕುಲನಾಗಾಧಿಪತಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ

ಇತೀದಂ ನಾಗಪಂಚಮ್ಯಾಶ್ಚರಿತಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ನೃಣಾಮ್
ವದತಾಂ ನಾಗರಾಟ್ ಪ್ರೀತೋ ದದಾತ್ಯಖಿಲಕಾಮಿತಮ್ ।

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಕಥಾ
॥ ಸಮಾಪ್ತಾ ॥

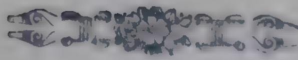
॥ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ನಾಗಪಂಚಮೀಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕವರಿಗೂ ಹೇಳತಕ್ಕವರಿಗೂ ನಾಗರಾಜನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಸಮಸ್ತಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದ ನಾಗಪಂಚಮೀವ್ರತಕಥೆಯು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪಾವಂಜೆ ಗುರುರಾವ್, ಇವರ
ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು,
ಸ್ವಕೀಯ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಶಾ. ಶಕೆ ೧೮೫೮. ಇಸವಿ 1935.